

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Evidenčna številka: VS00049905

Datum odločbe: 28.09.2021

Opravitna številka II.stopnje: VSL Sklep I Cpg 440/2020

Senat: dr. Mile Dolenc (preds.), Franc Seljak (poroč.), dr. Ana Božič Penko, mag. Matej Čujovič, dr. Miodrag Đorđević

Področje: CIVILNO PROCESNO PRAVO - STEČAJNO PRAVO

Institut: mednarodna pristojnost - pristojnost slovenskega sodišča - varstvo lastninske pravice na nepremičnini - lega nepremičnine - nepremičnina v tujini - izločitvena pravica - prerekanje izločitvene pravice - uvedba postopka zaradi insolventnosti - prepoved prodaje - pravna podlaga tožbenega zahtevka - zahtevki iz postopka v primeru insolventnosti - dopuščena revizija

Zveza: ZPP člen 29. Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah člen 24. Uredba (EU) 2015/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o postopkih v primeru insolventnosti člen 3, 6, 6/1

Jedro

V sodni praksi Sodišča Evropske unije se je izoblikovalo stališče, da je element za odločitev, ali je treba pristojnost določiti po Uredbi Bruselj I ali po Insolvenčni uredbi, pravna podlaga tožbe. Ugotavlja se, ali pravica ali obveznost, ki je podlaga za tožbo, izhaja iz splošnih predpisov civilnega in gospodarskega prava ali iz posebnih pravil o odstopanju za postopke v primeru insolventnosti.

Pri presoji pravne podlage tožbe, ki se opravi za potrebe določanja pristojnosti, namreč ne gre za presojo pravne podlage (morebitnega) nastanka terjatve, pač pa za presojo, na kakšnem temelju je vložena tožba oziroma na kakšni pravni podlagi sloni (oz. je začet) postopek, glede katerega je treba določiti pristojno sodišče za njegovo reševanje.

Izrek

I. Reviziji se ugodi, sklepa sodišč druge in prve stopnje se razveljavita in se zadeva vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

II. Odločitev o stroških revizijskega postopka se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

Dosedanji tek postopka

1. Sodišče druge stopnje je v delu, ki je relevanten za odločanje reviziji, zavrnilo pritožbo in potrdilo sklep sodišča prve stopnje, da sodišče Republike Slovenije ni pristojno za reševanje predmetnega spora in da se tožba z dne 17. 10. 2019 zavrže.

2. Na predlog tožeče stranke je Vrhovno sodišče Republike Slovenije s sklepom III DoR 23/2021 z dne 13. 4. 2021 dopustilo revizijo glede vprašanja: sodišče katere države je pristojno v primeru, ko posameznik zahteva varstvo lastninske pravice na nepremičnini, ki se nahaja v drugi državi članici EU, zemljiškoknjžni lastnik sporne nepremičnine pa je pravna oseba, zoper katero se v Republiki Sloveniji vodi stečajni postopek?

3. Tožeča stranka je v zakonskem roku vložila revizijo, v kateri je uveljavljala revizijski razlog zmotne uporabe materialnega prava glede dopuščene revizijskega vprašanja. Vrhovnemu sodišču je predlagala, da reviziji ugotovi in sklepa sodišč nižjih stopenj spremeni tako, tožbenemu zahtevku ugotovi. Podredno temu je predlagala, da sklepa sodišč druge in prve stopnje razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje. Priglasila je stroške revizijskega postopka.

4. Tožena stranka je v odgovoru na revizijo predlagala zavrnitev revizije in zahtevala povrnitev stroškov tega odgovora.

Ugotovljeno dejansko stanje

5. Dejanske ugotovitve sodišč prve in druge stopnje, ki so za odločitev o reviziji odločilnega pomena in na katere je Vrhovno sodišče vezano (drugi odstavek 370. člena ZPP), so:

- Tožnik je 17. 10. 2019 vložil tožbo, s katero je zahteval ugotovitev izločitvene pravice in priznanje lastninske pravice na nepremičnini, ki se nahaja na ozemlju Republike Hrvaške.

- Stečajni postopek nad tožencem teče pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani, ki je v sklepu o preizkusu terjatev ter ločitvenih in izločitvenih pravic St 723/2019 z dne 19. 9. 2019 navedlo, da se o tem, kdo mora v drugem postopku uveljavljati zahtevek za ugotovitev obstoja izločitvenih pravic, odloči, kot je navedeno v končnem seznamu preizkušenih terjatev z dne 18. 9. 2019.

- Prijavljeno izločitveno pravico tožnika (upnika) v stečajnem postopku je prerekal stečajni upravitelj. Z napatitvenim sklepom je bilo tožniku naloženo, da uveljavlja prerekano izločitveno pravico v pravdi.

Razlogi sodišč prve in druge stopnje

6. Sodišče prve stopnje je presodilo, da tožnikovi zahtevki ne izhajajo neposredno iz postopka v primeru insolventnosti (nad tožencem) in niso tesno povezan z njim. Zato ni podana pristojnost po členu 6 Uredbe (EU) 2015/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o postopku v primeru insolventnosti (v nadaljevanju Insolvenčna uredba). Pač pa je po členu 24 Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (v nadaljevanju Uredba Bruselj I) podana pristojnost hrvaškega sodišča po legi

nepremičnine.

7. Sodišče druge stopnje je pritrdilo razlogom sodišča prve stopnje in izpostavilo, da je izločitvena pravica le poseben način uveljavljanja lastninske pravice v stečaju, s čimer pa se ne spremeni narava zadevne terjatve.

Obseg revizijskega preizkusa

8. Po določbi 371. člena v zvezi s četrtem odstavkom 384. člena ZPP revizijsko sodišče preizkusi izpodbijani sklep samo v tistem delu in glede tistih konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena.

Presoja revizije

9. Revizija je utemeljena.

10. Insolvenčna uredba v 1. odstavku člena 6 določa, da so sodišča države članice, na katere ozemlju je bil uveden postopek v primeru insolventnosti v skladu s členom 3, pristojna za vsak zahtevek, ki izhaja neposredno iz postopka v primeru insolventnosti in je z njim tesno povezan, kot je zahtevek za izpodbijanje pravnih dejanj.

11. V sodni praksi Sodišča Evropske unije (v nadaljevanju Sodišče) se je izoblikovalo stališče, da je element za odločitev, ali je treba pristojnost določiti po Uredbi Bruselj I ali po Insolvenčni uredbi, pravna podlaga tožbe. Ugotavlja se, ali pravica ali obveznost, ki je podlaga za tožbo, izhaja iz splošnih predpisov civilnega in gospodarskega prava ali iz posebnih pravil o odstopanju za postopke v primeru insolventnosti.¹ Vrhovno sodišče izrecno opozarja še, da je pravna podlaga tožbe v obrazloženem smislu relevantna le za določitev mednarodne pristojnosti. S tem pa ni določeno pravo, ki se uporablja za presojto tožbenega zahtevka (t. i. merodajno pravo).

12. Tožnik je vložil tožbo za ugotovitev izločitvene pravice in priznanje lastninske pravic na nepremičnini, ki se nahaja na ozemlju Republike Hrvaške na podlagi sklepa o preizkusu terjatev ter ločitvenih in izločitvenih pravic, ki je bil izdan v stečajnem postopku nad tožencem, ker je prijavljeno izločitveno pravico prerokal stečajni upravitelj. Pravna podlaga njegove tožbe je v 22. členu Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) ter v 310. člen ZFPPIPP. V 22. členu ZFPPIPP je definirana izločitvena pravica kot pravica lastnika stvari, da iz stečajne mase izloči premoženje, ki ne pripada stečajnemu dolžniku, in izločitveni upnik kot tisti, ki v postopku zaradi insolventnosti uveljavlja tako pravico proti insolventnemu dolžniku. Nadalje pa so v 310. členu ZFPPIPP urejena pravila, ki določajo uveljavitev prerokane izločitvene pravice v pravdi. Ena izmed pomembnejših posledic takega postopka, na kar pravilno opozarja revident, je prepoved prodaje premoženja, ki je predmet prerokane izločitve pravice (tretji odstavek 330. člena ZFPPIPP).

13. Pravna podlaga tožnikove tožbe za ugotovitev prerokane izločitvene pravice izhaja neposredno iz postopka v primeru insolventnosti in je z njim tesno povezana v smislu 1. odstavka člena 6 Insolvenčne uredbe. Pri presoji pravne podlage tožbe, ki se opravi za potrebe določanja pristojnosti, namreč ne gre za presojto pravne podlage (morebitnega) nastanka terjatve, pač pa za presojto, na kakšnem temelju je vložena tožba oziroma na kakšni pravni podlagi sloni (oz. je začel) postopek, glede katerega je treba določiti pristojno sodišče za njegovo reševanje. Smiselno enako je Sodišče v zadevi Riel presodilo, da je tožba za ugotovitev obstoja terjatve, določene v avstrijskem Insolvenzordnung, zaradi njihove prijave v okviru postopka v primeru insolventnosti, izključena s področja uporabe Uredbe Bruselj I.²

14. Zato se pristojnost za obravnavani zahtevek določa po Insolvenčni uredbi in ne po Uredbi Bruselj I, kot sta zmotno presodili sodišči prve in druge stopnje. Za obravnavani zahtevek je na podlagi člena 6 Insolvenčne uredbe pristojno sodišče Republike Slovenije, ker je bil na njenem ozemlju nad tožencem uveden postopek v primeru insolventnosti.

15. Odgovor na dopuščeno vprašanje je, da je v primeru, ko posameznik zahteva varstvo lastninske pravice na nepremičnini, ki se nahaja v drugi državi članici EU, zemljiškoknjižni lastnik sporne nepremičnine pa je pravna oseba, zoper katero se v Republiki Sloveniji vodi stečajni postopek, glede na zatrjevano pravno podlago tožbe v konkretni zadevi pristojno sodišče Republike Slovenije, na ozemlju katere je bil uveden postopek zaradi insolventnosti.

16. Sodišči nižjih stopenj sta storili bistveno kršitev določb postopka, ko sta na podlagi napačne razlage določil Insolvenčne uredbe in Uredbe Bruselj I odrekli pristojnost slovenskega sodišča in tožnikovo tožbo zavrgli. Zato je Vrhovno sodišče reviziji ugodilo, sklepa sodišč druge in prve stopnje razveljavilo in vrnilo zadevo sodišču prve stopnje v novo sojenje (smiselno prvi odstavek 379. člena ZPP; I. točka izreka). Napotki za nadaljnje delo so razvidni že iz gornje obrazložitve.

Stroški postopka

17. Odločitev o stroških revizijskega postopka temelji na določbi tretjega odstavka 165. člena ZPP (II. točka izreka).

18. Vrhovno sodišče je odločitev sprejelo soglasno (sedmi odstavek 324. člena ZPP).

¹ Prim. zadeve Nickel & Goeldner Spedition C-157/13 z dne 4. septembra 2014 (27. točka obrazložitve), Comité d'entreprise de Nortel Networks in drugi, C-649/13 z dne 11. junija 2015 (28. točka obrazložitve), Tünkers France in Tünkers Maschinenbau, C-641/16 z dne 9. novembra 2017 (22. točka obrazložitve) in Valach in drugi, C-649/16 z dne 20. decembra 2017 (29. točka obrazložitve).

² Zadeva Riel C-47/18 z dne 18. septembra 2019 (38. in 40. točka obrazložitve ter 1. točka izreka).

Datum zadnje spremembe: 09.11.2021